

crkva u svijetu

PRILOZI

DUHOVNI POKRETI U CRKVI U HRVATA

Tomislav Ivančić

Pod pokretom ovdje mislimo na duhovno gibanje koje dolazi ozdo, iz vjerničkih masa, spontano. To gibanje nije utvrđeno izvana zakonskim formama, nema čvrste izvanjske okvire, nije ustanovljeno nekim aktom crkvene hijerarhije. Pokret je jednostavno »vjetar koji puše gdje hoće« (Iv 3, 8) pa je prema tome putokaz prema onome »što Duh govori crkva-ma« (Otkr 2, 7). Pokreti su ujedno odraz slabosti, sumnji i duhovnog pomanjkanja unutar crkvenih redova i baš tome žele izići ususret. Oni su također težnja prema različitim načinima življenja raznih aspekata Evandelja.

Pod duhovnim pokretima mislimo na ono što dolazi od Duha Svetoga. Ne radi se dakle o nečem što bi dolazilo od ljudskog duha kao što je kultura. Ne radi se ni o duhovnostima koje bi se temeljile na religijskim spoznajama, tj. na naravnim mogućnostima. Radi se o kršćanskim duhovnim pokretima, a to onda znači o Duhu Svetome koji je dan Crkvi i koji proizvodi ta gibanja. Bolje bi prema tome bilo reći Duhovi pokreti, pokreti Duha, nego duhovni jer je riječ »duhovan« dvoznačna.

Bog je poslao ne samo Isusa Krista nego i Duha Svetoga da bi svijet bio otkupljen. Isus je Riječ Božja, Duh Sveti je Ljubav Oca i Sina, Duh Sveti je oživotvoritelj. Bez njega je sve mrtvo. Otkupljenje bi bez njega bilo mrtvo. On je poslan da djelo Isusovo dovrši i izvrši svako posvećenje (usp. 4. euharist. molitva). Isusa Krista primamo i spoznajemo neka-ko propovijedanjem. Duha Svetoga molitvom. Zato se svi pokreti Duha Svetoga odnose na molitvu i događaju se kroz molitvu. No nikada se ne smiju i ne mogu odvojiti propovijed i molitva, Isus i Duh Sveti. Teo-logija, vjerouk i propovijed bez molitve su mrtvi; molitva pak bez pouke i propovijedi je životarenje bez napretka. To dvoje je zato neo-dvojivo. Budući da se to stvarno odvaja, zato nastaju krize vjere i potre-ba odvojenog govora o duhovnom i teološkom pokretu.

Nemoguće je u ovom kratkom izvještaju dati pregled svih pokreta u našoj Crkvi. Ne postoji naime neki centar gdje bi oni bili registrirani pa da bi se o njima moglo dobiti informacije. Teško je također o njima dobiti detaljnije podatke jer su i oni sami većinom u nastajanju. Neki pokreti žele ostati u anonimnosti. Ovaj izvještaj stoga ne pretendira da bude potpun, nego želi barem općenito dati pregled duhovnog gibanja u Crkvi kod nas.

1. Fokolarini — u nekim biskupijama u nas su dosta rašireni. Nastali su u Trentu u Italiji 1943. god. Osnivač Chiara Lubich. Cilj im je živjeti Evanđelje u svakidašnjem životu u zajednici istomišljenika. Kod nas su prisutni u Zagrebu, Slavanskom Brodu, Đakovu, Splitu i nekim drugim dalmatinskim i primorskim mjestima. U nas su dosta povučeni kao da se boje. Na pripadnicima se osjeća određena duhovna promjena i živ molitveni život.

2. Kursiljo — Mali tečaj — u nas se posljednjih godina razmahao. K nama je stigao preko Austrije. To je kratki navještaj bitnih istina kršćanske vjere. Osnovni tečaj traje tri dana, a iza toga se sastaju mjesečno i godišnje. Imaju kod nas svoje priručnike i neka izdanja. Sudionika ima kako iz grada tako i sa sela. Oni koji su prošli Mali tečaj postaju živi članovi Crkve, osjećaju potrebu za čitanjem Sv. pisma, za molitvom privatnom i zajedničkom te za daljnjim napretkom na tom putu. Na našem terenu Kursiljo ipak osjeća potrebu širih granica da bi mogao rasti.

3. Meditacije — Još negdje sedamdesetih godina ovog stoljeća počelo se kod nas s meditacijama. Tada se nije otišlo daleko jer je nastala određena zbunjenost zbog istočnjačkih metoda osobito zen-budizma i yoga-meditacija. U novije vrijeme su pojedinci više manje na privatnoj osnovi nastavili održavati kratke tečajeve meditacije. Najčalje je na tom putu otišao župnik u Čapljini koji okuplja svećenike i laike na kršćansku meditaciju i koji je približio oblik meditacijske obnove načinu rada molitvenih grupa. Na onima koji su prošli tečaj meditacije zapaža se duhovna promjena, želja za molitvom, prakticiranje sakramenata, čitanje Sv. pisma ali i psihičko i fizičko poboljšavanje zdravlja.

4. Karizmatici — u nas nisu nigdje uhvatili korijena onako kako su poznati u svijetu, poglavito u Americi. Od početka je kod nas bio prejak otpor takvom doživljavanju Duha i vjere. Činio se površan i odviše na rubu Crkve i društva. Neki su se pobojali u njemu pre naglašenog individualizma i elitizma. Zato su i tamo gdje su u nas uhvatili malko korijena brzo prešli na trezniji način doživljavanja kako to odgovara našem mentalitetu i Duhu koji puše u našim krajevima. Ima pojedinaца koji su sudjelovali negdje u inozemstvu na karizmatiskim skupovima i pokušavaju to oduševljenje prenijeti u svoju okolicu. Na takvim se ljudima osjeća snažna promjena života, živ sakramentalni život, potreba za čitanjem Sv. pisma i za molitvom osobito spontanom te očiti znakovi karizmi.

5. Molitvene grupe — nastajale su poslije Koncila posvuda u Katoličkoj Crkvi. Razni su utjecaji pod kojima su nastale. Jedni su počele

li s dinamikom grupa, ali su brzo morali uvidjeti da taj način ne vodi daleko ako se ne prijeđe na molitvu. Drugi su počeli kao bazične grupe dok nisu zapazili da dinamičnost i aktivnost grupe zavisi o molitvi, osobito spontanoj. Treći su nastali pod utjecajem karizmatičkih sastajanja.

U nas su molitvene grupe više manje autohtone. Nastale su na temelju potrebe za produblivanjem vjeronauka, poglavito kod mladeži. Nastale su tamo gdje se najprije osjetila potreba za obraćenim kršćanskim životom. Obraćenje je tražilo molitvu i to spontanu, iz srca. Takva molitva je vapila za Duhom koji bi molio u srcu vjernika. Tako se ostvarilo trijezno i razumno otvaranje Duhu Božjemu. Obraćenje, molitva i otvaranje Duhu Svetome tražili su pak temeljitiju pouku i produbljeno kršćansko znanje. Molitvene grupe imaju zato dva bitna sadržaja: pouku i molitvu. Nakon razgovora među članovima molitvene grupe, nakon diskusije ili iznošenja iskustava svog života, prelazi se na temeljitu katehezu i nakon toga na spontanu molitvu. Gdje god se tako vode, molitvene grupe rastu i na članovima se osjeća stalna promjena, dubok vjerski život, svagdanja molitva i čitanje Sv. pisma, te aktivnost u Crkvi i vjeri. Gdje se ne radi na taj način, grupe rastu neko vrijeme, a onda bez dubljeg korijena počmu se osipati, venuti i raspadati. Razlog je što nisu prisutna oba bitna elementa. Sastanci se drže jednom tjedno. Oni se lako drže i kao kućna obiteljska molitva. U nas su više-manje te grupe raširene u gradovima i po selima kao i u samostanima. Izraženije su u Zagrebu, Slavoniji, Podravini, Međimurju, Bosni, Bačkoj, a poglavito u Hercegovini, Dalmaciji, Primorju, Istri i dr.

6. Seminari za obnovu sakramenata inicijacije — kod nas su započeli prije godinu dana. Nastali su kao zajedničko uklapanje meditacija, molitvenih grupa i obnove u Duhu. Pomoć za takvo integriranje dao je dr. Heribert Mühlen koji je u Zagrebu održao dva seminara sličnog karaktera. No, dok dr. Mühlen inzistira na karizmatičkoj osnovi, dotle se u nas prvenstveno pošlo putem obnove sakramenata krštenja, krizme i euharistije. Podloga su za takve seminare dokumenti posljednjih papa i posebno obrednik »Inicijacija — Red pristupa odraslih u kršćanstvo« (Zagreb, 1974.). Seminar traje četiri dana prema podjeli katekumenata za odrasle u obredniku na četiri razdoblja. Seminar točno slijedi odredbe tog obrednika i to primjenjuje na krštene vjernike, ali koji još trebaju evangelizacije kako to traži dokumenat Ivana Pavla II. *Catechesi tradendae*. Seminar je zamišljen prvenstveno za svećenike, kako bi oni, stekavši iskustvo, sami u svojim župama provodili takav katekumenat za sve vjernike. No na njemu sudjeluju također redovnice i laici. Rad se odvija kroz meditacije, predavanja, rad u skupinama, molitvu i euharistiju. Osobito je velik odaziv vjernika laika i redovnica, ali je i mnogo svećenika koji rade na obnovi svojih župa prošlo kroz taj seminar. U ljetu 1980. održan je i seminar za voditelje seminara, svećenike. Na onima koji su sudjelovali u tom seminaru zapaža se snažna duhovna promjena života, prakticiranje vjere, svagdašnja molitva; potreba za novim spoznajama na području vjere, čitanje Sv. pisma i snažno iskustvo Božje prisutnosti u životu, kao i sposobnost za svjedočenje. Na takve seminare dolaze često i nekršteni te tako započnu svoj temeljiti katekumenat. Cilj takvog seminara jest temeljna pouka i molitva.

7. Neokatekumeni — k nama su stigli iz susjedne Italije. Uхватili su korijen u Istri i nekim našim primorskim gradovima. Rad se odvija na temelju prikladnih kateheza i dobro organiziranih euharistija. I svećenici i laici sudionici oduševljeni su dobro sročnim katehezama, zahtjevom za obraćanjem i živim doživljenim euharistijama. Rad traje osam godina. Zapaža se potreba za produbljenijom molitvom. U ovaj rad su uključeni svećenici i laici.

8. Bračni vikendi — k nama su stigli iz Amerike gdje im je i domovina. Preko tjedna okupe se bračni parovi te preko predavanja, rada u skupinama, razgovora i pisama nalaze put do produbljene bračne ljubavi ili do obnove narušenog braka. U nas vrlo uspješno rade unatoč otporima neki^h pastoralnih radnika na terenu koji se boje elitizma i kidanja župske zajednice. Mnogo svećenika je osposobljeno za vođenje takvih skupova. Na bračnim drugovima se zapaža nutarnja obnova, veće zajedništvo, potreba za produbljenijim vjerskim životom i molitvom.

9. Mjesečne duhovne vježbe — drže isusovci na način sv. Ignacija Lojolskog. Takve duhovne vježbe prošlo je niz redovnica, poneki svećenik i laik. Osjeća se produbljen vjerski život, potreba za iskrenijom molitvom te zajedništvo među sudionicima koji se i nakon toga sastaju povremeno na oživljavanje doživljaja vjere stečenog na duhovnim vježbama.

10. Obiteljska molitva — nastoji se posvuda uvesti. Modeli su od moljenja krunice do predloženih obrazaca i spontane molitve. Neke obitelji čine to kad su navečer na okupu, uz zapaljenu svijeću, pošto pročitaju odlomak iz Sv. pisma, tako da svi spontano kažu svoje molitve ili mole jedni druge za oprostjenje. Drugi uzmu obrasce koje predlažu razni molitvenici. Obiteljska molitva osobito je oživjela nakon proslave u Ninu pod geslom: hrvatska katolička obitelj moli i nedjeljom slavi euharistiju.

11. Svećenički marijanski pokret — k nama je stigao iz Italije. Temelji se na privatnim objavama jednog svećenika iz Italije, a zapisane su u knjižici, koja je prevedena i na hrvatski, *Marija svojim predragim svećenicima*. Na povremenim sastancima održa se predavanje, zatim izmole tri krunice i zajednički razgovara. Ispočetka je bio značajan odaziv svećenika i biskupa, sada je nešto manji. Pokret se u nas održava preko pripadnika redovnika monfortanaca.

12. Pučke misije — poznate su u nas već dugo kao vrlo pogodan način za obnovu župe. Kod nas su ih većinom držali isusovci, a danas to čine i drugi redovnici kao i vanjski svećenici. Kroz tjedan dana propovijedima se, ujutro i uvečer, nastoji probuditi želja za nutarnjim obraćanjem. Osim općih temeljnih propovijedi drže se i staleške pouke za pojedine uzraste i zvanja. Vrhunac je zajednička temeljita ispovijed, euharistija i procesija s križem na kojemu se zapiše godina održanih misija, da vjernike podsjeća na dana obećanja i doživljaje vjere u misijama. Održavaju se prema potrebi u pojedinoj župi ili nakon određenog vremenskog razdoblja.

13. Svjetovni instituti — vrlo su rašireni u Crkvi, osobito poslije drugog svjetskog rata. U nas su poznati: Institut Krista Kralja, zatim župske sestre u Istri, i u Zagrebu (obje su zajednice kod nas osnovane) kao i župske pomoćnice u Dugom selu, koje su došle iz Francuske. No time što članovi institutâ uzimaju redovnička odijela instituti prestaju biti svjetovni, a zbog formalne zakonitosti teško je o svjetovnim institutima govoriti kao o duhovnom gibanju. Postoje također razne druge sestre koje su osnovali isusovci ili franjevci. Za razliku od duhovnih pokreta u institutima se zapaža veća krutost u pobožnosti i manja sloboda u molitvenom životu.

14. Pokret mladih iz Taizéa — također ima dosta pristaša u nas. Smisao pokreta je probuditi vjeru među mladima i tako ih osposobljavati da vide nepravdu u svijetu i da se protiv nje bore. Pokret je u novije vrijeme počeo kao »Koncil mladih« a nastavlja se u smislu velikih skupova na raznim meridijanima svijeta. Mladi odlaze u Taizé u Francuskoj i provedu neko vrijeme tamo, duhovno se osvježe molitvom, razgovorima i predavanjima te susretima s mladeži iz čitavog svijeta. Osobito je ekumenski naglašen ovaj pokret. Veze se među mladeži podržavaju tiskanom pismom iz Taizéa, pisanim na osam jezika pod naslovom *Lettre de Taizé*, u kojem se nalazi program za slijedećih mjesec dana te predložak biblijskih čitanja za meditaciju svakoga dana.

15. Hodočaća — ne predstavljaju izravno neki novi duhovni pokret. Ipak zbog pokorničkog trapljenja u dugom hodanju, zatim zbog upoznavanja Isusova zavičaja i velikih svetišta u svijetu daju snažan impuls obnovi u Duhu svakog hodočasnika. Sve su to mjesta molitve i zato duhovne obnove, iako ne u sistematskom obliku nekog gibanja.

16. Razne proslave — također su u posljednje vrijeme počele predstavljati određeno duhovno gibanje kod nas. One pokušavaju pripremiti vjernike duhovno na proslavu i iza sebe ostavljaju trag novih spoznaja za obraćenjem i molitvom. Tako su osobito djelovale proslave u Solinu, u Biskupiji kod Knina, u Ninu, proslava sv. Benedikta i euharistijski kongresi.

17. Razni tečajevi — obično su teološkog karaktera. Oni su duhovno gibanje barem u indirektnom smislu, jer nakon teoloških i inih rasprava ostavljaju prazninu i nedovršenost kao zov za molitvom. S druge strane, svi tečajevi redovito imaju određene grupe koje su isključivo molitvene i zato djeluju obnovom u Duhu. Iz toga je izrasla i potreba za tečajem za svećeničku duhovnost.

Zaključak

Sigurno je i u to nema sumnje da bi se u našim krajevima moglo još pronaći manjih pokreta ili bolje duhovnog gibanja. Nabrojani ne pretenziraju da budu jedini. Ovaj pregled više želi upozoriti na to gibanje, kako bi se možda pomišljalo na koordiniran rad svih gibanja da bi on bio što plodniji. Sve ove pokrete predvode svećenici. Preko njih je tako vertikalno, hijerarhijski povezano gibanje ozdo prema gore. Ima među-

tim dosta gibanja među vjernicima koje ne predvode svećenici nego sami laici. Obično su to molitveni sastanci ili prilike za raspravu o gorućim vjerskim problemima među samim laicima. Ima dosta i grupa koje su se neslužbeno i neformalno odvojile od Crkve, nezadovoljne njezinom duhovnom premalenom aktivnošću; same proučavaju Sv. pismo i mole te traže nove putove vjere a da se istovremeno nisu priključile nijednoj denominaciji među kršćanima. Crkva bi morala biti svjesna toga i otvoriti oči za nova polja koja se bjelasaju žitom a da ona nema za njih poslanika.

Neka su od nabrojanih gibanja nastala na našem tlu, druga su nastala utjecajem iz opće Crkve. Većina tih gibanja ostaje na rubu naše Crkve. Razlozi su različiti. Ponajprije nema nekog središnjeg koordiniranja u biskupijama da bi se rad pravilno usmjerio i takva gibanja nailaze više na mačehinsko ponašanje kod crkvenog autoriteta nego kao znak Duha u našem vremenu i prostoru. No, razlog ostajanja na rubu jest i u tome, što sami pokreti nisu dovoljno elastični da ljude obnavljaju i ostavljaju u župi, nego ih većinom izvode iz župe stvarajući neku novu grupu ne stvarajući mentalitet kod takvih da pripadaju župi i da se u njoj aktiviraju kao žive stanice Crkve. Razlog je zatim i u tome što se svećenici teško odriču uhodanih oblika pastoralnog djelovanja i ne prihvaćaju ili jedva prihvaćaju nove oblike i ponude te tako ostaje razdor između njih i laika. Laici su žedni živoga Boga i, kad ga ne dobiju u župi u tradicionalnom prostoru, odlaze tamo gdje će naći živu vjeru. Svakako u tim gibanjima postoje veliki kapaciteti novih snaga za našu današnju Crkvu i ona su kvasac za njezinu obnovu.

POČNITE ŽIVJETI KAO DJECA

Josip Radić-Planinić

Počnite živjeti kao djeca
i vratit će se vaša mladost
u punoj jasnoći
sijeda kosa će potamnjeti
oči će zasjati
ruke osnažiti
vratit će se vaši snovi
bez želja
jer svega je u suvišku
ako živite kao djeca